

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 36.053.022 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 36.053.022 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Дрогобич, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Потюк Софії Василівні** з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки на підставі публічного захисту дисертації «Проблеми формування інклюзивного освітнього середовища початкової школи засобами інноваційних технологій (кінець XX – початок XXI століття)» 21 червня 2024 року.

Потюк Софія Василівна, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища. 2018 року закінчила Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка за спеціальністю 013 «Початкова освіта» та здобула кваліфікацію «Організатора початкової освіти, вчителя початкової школи та інформатики у початковій школі».

Упродовж 2015–2018 рр. працювала вихователем групи продовженого дня Концівської загальноосвітньої школи. Упродовж 2018–2023 рр. працювала вчителем початкових класів Концівського ліцею Холмківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області. З травня 2023 р. і по теперішній час – старший лаборант кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

З 2019 по 2024 рік навчалася в аспірантурі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Здобувачка має 22 наукові публікації за темою дисертації, з них: 7 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 15 публікації в збірниках наукових статей.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Потюк С. В. Сендплей як чинник формування здорового способу життя. *Науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок»*. 2022. № 2/200. С. 166–169.

2. Потюк С. В. Використання пет-терапії в початковій школі як умова формування здоров'язбережувальної компетентності. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 2. С. 133–138.

3. Потюк С. В. Особливості застосування здоро'язбережувальних технологій в початковій школі. *Науковий фаховий педагогічний журнал Волинського національного університету імені Лесі Українки. Acta Paedagogica Volyniense*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 3. С. 82–88.

4. Потюк С. В. Використання арт-терапевтичних технологій при роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в початковій школі. *Інноваційна педагогіка*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2022. № 47. С. 118–122.

5. Потюк С. В., Пантюк Т. І., Ярушак М. І., Прейс Н. І. Інноваційні технології як чинник формування здорового способу життя дітей. *Гірська школа українських Карпат*. Івано-Франківськ, 2019. № 21. С. 26–29.

6. Потюк С. В. Використання кольоротерапії в інклюзивному освітньому середовищі початкової школи. *Інноваційна педагогіка*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 54. Том 2. С. 61–64.

7. Потюк С. В. Особливості застосування кейс-технологій в інклюзивному освітньому середовищі початкової школи. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 17 (49). С. 49–54.

Статті у наукових виданнях іншої держави:

8. Потюк С. В., Пантюк Т. І., Ярушак М. І., Павлюх Н. С. Дошкільна освіта в умовах сьогодення: детермінанти і домінант. *AnInternational jornal. Herald pedagogiki. Nauka I Praktyka*. Warszawa. 2020. № 51. С. 96–99.

9. Потюк С. В. Казкотерапія як чинник формування здорового способу життя дітей. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. Серія: педагогіка та освіта. 2021. № 8. С. 299–302.

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

10. Потюк С. В., Пантюк Т. І., Гамків К. М. Формування здорового способу життя дітей дошкільного віку засобом інноваційних технологій. *Labyrinths of Reality : materials of the VII International scientific and practical conference* (Monreal, February 14–15, 2020). Monreal, 2020. Issue 2 (7). С. 100–102.

11. Потюк С. В. Рухова активність як чинник формування здорового способу життя учнів початкової школи. *Scientific collection «Interconf» : materials of the III International 8 Scientific and Practical Conference Science education, innovation topical: Issue and modern aspects* (Tallinn, June 25–26, 2021). Tallinn. 2021. № 64. С. 113–116.

12. Потюк С.В. Петтерапія як чинник формування здорового способу життя учнів початкової школи. *Scientific collection «Interconf» : materials of the IX InternationalScientificandPracticalConferenceChallengesinscienceofnowadays* (Washington, July 16–18, 2021). Washington. 2021. № 66. С. 162–165

13. Потюк С. В. Проектна діяльність як одна з форм інноваційних технологій. *Collection of scientific papers Scientia: materials of the II International Scientific and Theoretical Conference The driving force of the science and trends in the development* (Coventry, August 20, 2021). Coventry. 2021. С. 43–44

14. Потюк С. В. Кольоротерапія як засіб формування інклюзивного освітнього середовища початкової школи. *Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених : матеріали VIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.)*. Львів – Торунь : Liha-Pres. 2022. С. 321–324

15. Потюк С. В. Арт-терапевтичні технології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень* : матеріали II Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 24 вересня 2022 р.). Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. Т. 2. С. 77–78.

16. Потюк С. В. Ігротерапія у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах Нової української школи. International Science Group: materials of the XV International Scientific and Practical Conference «Trends in the development of the practice and science» (Oslo, December 28–31, 2021). Oslo. 2021. С. 272–274

17. Потюк С. В. Особливості формування здорового способу життя першокласників в Новій українській школі. *Collection of scientific papers Scientia: materials of the II International Scientific and Theoretical Conference Sect oral research XXI : characteristics and features* (Chicago, April 22, 2022). Chicago. 2022. Volume 3. С. 44–45.

18. Потюк С. В. Вплив музикотерапії на дитину з особливими освітніми потребами в початковій школі. *Collection of scientific papers Scientia: materials of the IV International Scientific and Theoretical Conference Formation of innovative potential of world science* (TelAviv, State of Israel, December 23, 2022). TelAviv. 2022. С. 127–128.

19. Потюк С. В. Використання казок В. О. Сухомлинського як засобу формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкових класів. Василь Сухомлинський в діалозі з сучасністю. *Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя* : електронний зб. матер. XII Міжнародних та XXIX Всеукраїнських педагогічних читань (Чернігів, 30 вересня 2022 р.). Чернігів : НУЧК ім. Т. Г. Шевченка, 2022. С. 174–175.

20. Потюк С. В. Сутність ігрових технологій в інклюзивному освітньому середовищі Нової української школи. *Розвиток освіти в кризових умовах: історія, теорія, практика* : зб. наук. пр. Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Дрогобич, 27–28 квітня 2023 р.). Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка, 2023. С.

21. Федорова О. В, Потюк С. В. Найбільший скарб для України та родини – здорова дитина. *Сучасні аспекти збереження здоров'я людини* : зб. пр. XIII Міжнародної міждисциплінарної наук.-практ. конф. (Ужгород, 2–4 квітня 2020 р.). Ужгород. 2020. С. 220–222.

22. Потюк С.В. Сучасні аспекти вивчення української мови у закладах загальної середньої освіти початкової школи в класах з навчання національних меншин. *Державотворча й об'єднувальна функції української мови: реалії, перспективи* : зб. пр. наук.-практ. дискурсу «Імплементація в Закарпатській області Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» : реалії та перспективи. (м. Ужгород, 27 жовтня 2023 року). Ужгород. 2023. Спецвипуск інформаційного бюлетеня № 42–43. С. 136–143.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

1. Невмержицька Олена Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

2. Коновальчук Іван Іванович, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. У розділі 1.1 детально проаналізовано законодавче підґрунтя функціонування інклюзивного освітнього середовища початкової школи. Доцільно було б зробити узагальнення у висновках щодо змін в нормативно-правовій базі саме в питаннях організації інклюзивного освітнього середовища та технологій роботи з дітьми в ньому.

2. Дисертанткою опрацьовано й проаналізовано значний масив наукових досліджень, в тому числі й дисертаційних (розділ 2.2). Однак, вважаємо, що безумовно цінні результати проведеного аналізу набули би більшої значимості при розгляді наукових досліджень з проблем інноваційних технологій у контексті їх використання в інклюзивному освітньому середовищі, що уможливило б оцінювати потенціал їх практичного застосування.

3. Позитивно оцінюємо авторське визначення дисертантки поняття «інклюзивне освітнє середовище» (с. 86). Вважаємо, що доцільно було би більш детально розкрити його зміст.

4. Не зовсім погоджуємося з твердженням дисертантки, що інклюзивне освітнє середовище це частина чи складова освітнього середовища (с. 103). Можна трактувати, що це окрема частина середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Тоді як інклюзія передбачає включення всіх дітей в інклюзивне освітнє середовище, незалежно від їх особливостей.

5. У висновках до розділів і загальних висновках не доречно перераховувати науковців, які займалися досліджуваними питаннями, оскільки їх праці уже проаналізовані в попередньому тексті дисертації.

3. Кравець Надія Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. Вважаємо, що робота б значно виграла б, якби містила не тільки опис широкого спектру технологій, але й опис занять для дітей з ООП з використанням інноваційних технологій.

2. У процесі формування інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами передбачено тісну співпрацю з батьками. На наше переконання можна було б у дисертаційній роботі детальніше розкрити особливості взаємодії в означеному напрямі.

3. Доцільним видається більш виразний акцент у дисертаційній роботі на особливостях організації інклюзивного навчання дітей з РАС та ЗПР та вплив інноваційних технологій на дані категорії дітей з особливими освітніми потребами.

4. З метою уникнення неточності у тлумаченні деяких понять, варто би було надати чітке розмежування категорій «асистент вчителя» та «асистент дитини в ІОС».

5. Загальновідомо, що розвинені зарубіжні країни демонструють самобутній досвід упровадження інноваційних технологій в освітню практику на всіх рівнях, у т.ч. в галузі інклюзивної початкової освіти. Відповідно – представлення у дисертаційному дослідженні зарубіжного досвіду формування інклюзивного освітнього середовища початкової школи засобами інноваційних технологій та імплементацію його у вітчизняну практику – підсилило би актуальність і практичне значення роботи.

4. Садова Ірина Ігорівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. Загальновизнаною вважається тенденція уникати вказівок на функціональні порушення окремих осіб, тому терміни – «діти з вадами психофізичного розвитку» (с. 15–16), «з вадами фізичного, психічного, інтелектуального розвитку» (с. 29), «особи з розумовою діяльністю» (с. 35), «діти-інваліди» (с. 35), «особи з обмеженими фізичними можливостями» (с. 36), «особи з порушенням психофізичного розвитку» (с. 53), «здобувачі освіти з різними нозологіями» (с. 54), «закомплексовані діти» (с. 185) вважаються сегрегаційними і негуманними в цивілізованому суспільстві. Вважаємо, що доречніше оперувати законодавчо регламентованим терміном «діти з особливими освітніми потребами» (Закон України «Про освіту» (2017 р.)).

2. Дискусійним видаються такі твердження С.В. Потюк:

– «Для кожного рівня підтримки учнів плануються та розробляються корекційні заняття» (с. 48). Зауважимо, що учням, яким забезпечується підтримка першого рівня не надаються корекційно-розвиткові заняття (Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957).

– «Зроблено значний внесок у розвиток інклюзивного освітнього середовища... як-от запровадження посад асистента вчителя та асистента дитини» (с. 52). Констатуємо, що асистент дитини не є педагогічним працівником та не призначається на посаду керівником закладу освіти.

3. У дисертації має місце деяка підміна значення окремих понять. На жаль, це стосується ключових концептів дослідження – «діти з особливими потребами» й «діти з особливими освітніми потребами», котрі у тексті роботи використовуються як синонімічні. Незважаючи на подібність між ними, все ж існує низка принципових відмінностей. Саме тому, як на нас, у дослідженні

недостатньо вичерпне трактування цих дефініцій. Зауважимо, що інклюзивна освіта передбачає задоволення передовсім різноманітних спектрів освітніх потреб, а також т. зв. особливих освітніх потреб.

4. У другому розділі, аналізуючи практичні аспекти застосування інноваційних технологій в інклюзивно-освітньому середовищі, дисертантка намагається охопити широкий спектр технологій, що створює враження фрагментарності та вибіркості. Уважаємо, що робота лише виграла б, якби авторка зупинилася на кількох, акцентувала більше уваги на специфічних технологіях збереження та корекції здоров'я учнів з ООП в інклюзивному освітньому процесі.

5. **Смерчак Леся Іванівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Зауваження, висловлені у відгуку рецензента

1. Позитивно оцінюючи всі напрацювання авторки щодо особливостей організації інклюзивного освітнього середовища в початковій школі, вважаємо, що не варто переобтяжувати дисертацію медичною термінологією.

2. Одним із завдань дослідження є «проаналізувати і визначити вплив, структурні елементи, методологічні основи та шляхи реалізації засобів інноваційних технологій у навчальній діяльності молодших школярів», однак у висновках дисертації не відображено шляхи реалізації інноваційних технологій.

3. У списку використаних джерел не варто подавати літературу, яка безпосередньо не стосується теми.

4. Дисертаційне дослідження значно б виграло, якби дисертанткою були розроблені методичні рекомендації для вчителів щодо використання інноваційних технологій у роботі з дітьми з ООП.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради

«Проти» – немає

«Утрималися» – немає

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Потюк Софії Василівні** з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Олена НЕВМЕРЖИЦЬКА

